

LENGYEL JÁNOS

ÉDES ANNA KÁRPÁTALJÁN

Hosszú évek óta unatkozott a Múzeum-körúti antikvárium egyik polcán. A részleg fölött tájékoztató felirat: *Szépirodalom*. Szép, szép, de nem mai. Nem modern, nem kortárs. Mert hát haladni kell a korrallal. Vagy éppen a kórral. Az új ítések, az új divatdiktátorok számúzték őt is, mint megannyi társát. Évtizedek óta aludta csipkerózsika-álmát az antikvárium polcán. Már teljesen otthonosan érezte itt magát, mert volt otthona, és nem került zúzdába vagy máglyára. Hol van már Horthy, meg a finom urak, a nagyságosok, a tekintetesek meg a kegyelmesek? A hosszú, unalmas évek nem múltak el fölötte nyomtalanul. De most történt valami. Egy fiatalember tért be a könyvesboltba. Kezébe vett néhány kötetet, belelapozott, beleszagolt a múltba.

– Legyen szíves! Kosztolányi Dezsőtől kérném az Édes Annát.

– Parancsoljon, több példányunk is van belőle.

A fiatalember őt választotta. Megdobbant a szíve, de gyorsan elhessegette a hirtelen támadt gondolatot. Rég elfeledett érzés töltötte el, amit hamar maga alá gyűrt a realitás kegyetlen karvalya.

– Hiszen a nagyanyja lehetnék – gondolta.

A remény erősebb volt a karvalynál, ügyesen kijátszotta annak éberségét. Izgatottan találgatta, ki lehet ez a göndör hajú férfi. Vajon hol él, milyen az otthona?

Nem került könyvespolcra, sem íróasztalra. Egy utazótáskában találta magát számos könyv és kézirat társaságában. Paraszti származásából eredően megszokta már a kényelmetlenséget. A cselédsors pedig megtanította az engedelmességre, az alázatra és az önkorlátozásra. Rég eltemetett érzések fakadtak fel oldalain. A zsúfoltság nem zavarta. Megismerkedett néhány történelmi személlyel, lírai alakokkal, na és Mitracsek úrral. Azonnal megkedvelte a bohókás fenegyereket, aki nemes egyszerűséggel főhősnek nevezte magát. Rengeteget nevetett a férfi viccein, bár sokszor nem is értette, miről beszél. Látott ő már úgynevezett „finom” úriembereket, akikről később kiderült, hogy korántsem azok. Keserű emlékek tolokodtak elő egy távoli cselédszobából.

Vonatra szálltak. A Nyugati pályaudvarról indult az Inter City. Ezt Mitracsek úrtól hallotta. Nem tudta, mi az, mert utoljára még gőzmozdony vontatta szerelvényen utazott, amikor felkerült a fővárosba, cselédnek. Megtudta, hogy ennek a szónak azóta már több értelme is van.

Mitracsek úr sok újdonságról számolt be a végzet egykori asszonyának. Anna évtizedek óta ki sem mozdult az antikvárium polcáról. Kezdetben még megesett, hogy egy-egy érdeklődő a kezébe vette, megsimogatta, beleolvasott élete regényébe, de az új évezredben már rá sem néztek. Bőre megrepedezett, testét megviselte az idő, rég elporladt kezek hagytak rajta maradandó nyomokat. De nem csak a szerencse forgandó, a könyvek lapjai is. Hányszor inkább visszakívánta a boldog békeidőket, amikor az emberek kortól függetlenül vígan lapozgatták.

Nem tudta, mi is az a „besztszeller”, Mitracsek úr magyarázta el neki. Pedig ő az volt egykoron. Ez csak annyira vigasztalta, mint az Anna-bál szépét ötven év múltán. S itt a hangsúly nem is az éveken, hanem inkább az elmúláson van.

A vonat megérkezett Nyíregyházára, a fiatalember felébredt szendergéséből. Az utazótáska egy személygépkocsi csomagtartójába került. Mitracsek már jól ismerte az utat, megsúgta a kosztó-lánynak, hogy egy darabig ebben a benzingőzben fognak utazni. Annát egészen elvarázsolta ez a nagyszájú, víg kedélyű férfi. Már a neve is mulatságos. Ki ad a főhősének ilyen lehetetlen nevet? Deziré ilyet biztosan nem tenne. Eszébe ötlött, hogy a jó öreg Dezső már hosszú ideje magára hagyta. Egyedül a nagy magyar irodalmi dzsungelben. Magányosan egy antikvárium polcán. De most nem volt egyedül. Eszébe jutott valami.

– Mondja, maga hová való? – kérdezte Mitracseket.

– Én, kérem alásan, kárpátaljai illetőségű vagyok. Természetesen magyar. A nevem ne tévessze meg önt, aranyoskám! Ezt csak az íróm cinizmusának köszönhetem. De úgy éljek, hogy egyszer alaposan meg is köszönöm neki!

– Nem olyan rossz név az, ne orroljon már annyira arra az íróra! Hiszen úrnak szólítja magát.

– Magát igen, de engem csak gúnyból.

– Úgy látom, az úr igencsak haragszik az írójára. Elképzelni sem tudom, mi lehet az a nagy bűn, amit elkövetett. Az enyém egy igazi sorstragédiát kreált a számomra, én mégsem haragszom rá.

– Ezt meg is értem, Kosztolányit mindenki ismeri. Még életében is kevesen tudtak rá haragudni. De az enyém... Á, hagyjuk!

– No, mostan már kíváncsivá tett. Mondja már meg, ki a maga írója!

– Nem is tudja? — kérdezte Mitracsek úr elképedve.

– Nem, eddig nem említette a nevét.

– Ah, a nevét! Ki sem ejtem a számon. Megígérte nekem, hogy végre lesz egy könyvem, ahol én lehetek a főszereplő, a sztár. Ez olyan, mint a magácska idejében Boka János vagy Áts Feri. De már két éve csak hiteget, én meg itt tétlenkedek ebben az agyonhasznált füzetben. Amikor rákérdezek, mindig valami pályázatról meg elutasításról hadovál. Jellemző rá, hogy másokra hárítja a felelősséget.

– Na, ne zsörtölődjön már annyit, még a végén itt üti meg a guta! Amíg a története nem kerül a nyomdába, addig még bármi lehet. Végződhet akár boldogsággal is.

– Volt már rá példa, az író sokszor átírja, ahogy úri kedve tartja.

Közben a gépkocsi megérkezett a magyar-ukrán határra. Egyórás várakozás után elhagyták az Unió területét. Anna izgatott lett, először járt idegen országban magyar földön, bár még jól emlékezett Budapest román megszállására. Mitracsek színes szavakkal ecsetelte Kárpátalja történetét, felvázolta a közállapotokat. Anna megtudta, hogy Mitracsek úr írója az a fiatalember, aki nek ez a kalandot köszönhette. Mert kaland volt ez a javából.

A beregszászi otthonban kevés könyvespolc akadt. A kötetek többsége a stelázsiban, szekrények tetején, a szoba sarkában halomba rakva pihent olvasásra várva. Anna és Mitracsek úr egymás mellé kerültek az éjjeliszekrényen. A fiatalember hamar túltette magát Anna történetén. Nem először olvasta. Mitracsek úr megsúgta neki, hogy csak azért hozta Beregszászra, mert felhasználta őt, élete tragédiáját, egy pályázathoz.

– Egy vacak pályázat miatt cipelt el ilyen messzire? Egyáltalán mi az a pályázat? – fakadt ki Anna.

– Annyira édes, amikor dühös. Mondták már magácskának? – kérdezte Mitracsek úr.

Persze, hogy mondták, és ő el is hitte. Többek között ez készítette a szörnyű tetre. Az a gyilkos tűz most is fellobbant a szemében. Eszébe jutott, hogy milyen érzések éledtek fel benne, amikor a fiatalember levette a polcról. De ott volt Mitracsek úr, aki szemmel láthatóan rajongott érte. Amióta csak megismerte, úgy dongja, mint méh a virágot.

– Milyen elcsépelet hasonlat – gondolta Anna.

Ekkor már elszánta magát, hogy ezúttal enged a kárpátaljai novellahős ostromának.

A fiatalember felvidult, amikor elolvasta az interneten érkezett leveleit. Kiadója tudatta vele, hogy végre megjelent a több éve elfekvőben lévő könyve. Mitracsek révbe ért. És valóban. Aki elolvasta a kötetet, értesülhetett Édes Annával való boldog egymásra találásukról. Izgalmas kalandjaik megmozgatták az olvasók fantáziáját. Százszámra érkeztek a levelek, de a fiatalember nem ilyen sikerre vágyott. Az asztalán még ott feküdt a Kosztolányi-kötet, fella-
pozva, megdőbbenve vette észre, hogy Anna eltűnt.

Mi is történt a kis cselédlány gazdáival, akik olyan csúnyán bántak vele? Az író számára a plágium vádjá felér a halállal. Mitracsek úrra gondolt, de ezt már nem tűri el sem a fehér papíros, sem a számítógép képernyője.